HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

6 octombrie 2009 *

În cauzele conexate C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P,

având ca obiect patru recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introduse la 11 decembrie 2006, în ceea ce privește primele două cauze, și, respectiv, la 18 decembrie și la 13 decembrie 2006, pentru ultimele două cauze,

GlaxoSmithKline Services Unlimited, fostă Glaxo Wellcome plc, cu sediul în Brentford (Regatul Unit), reprezentată de M. I. Forrester, QC, precum și de S. Martínez Lage, abogado, A. Komninos, dikigoros, și A. Schulz, Rechtsanwalt,

recurentă,

celelalte părți în proces fiind:

* Limba de procedură: engleza.

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii T. Christoforou, F. Castillo de la Torre și E. Gippini Fournier, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

susținută de:

Republica Polonă, reprezentată de doamnele E. Ośniecka-Tamecka, M. Kapko și K. Majcher, în calitate de agenți,

intervenientă în recurs,

European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de M. Hartmann-Rüppel și W. Rehmann, Rechtsanwälte,

Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV, cu sediul în Mülheim an der Ruhr (Germania), reprezentată de W. Rehmann, Rechtsanwalt,

Spain Pharma SA, cu sediul în Madrid (Spania),

Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar), cu sediul în Madrid (Spania), reprezentată de M. Araujo Boyd și J. Buendía Sierra, abogados,

interveniente în primă instanță (C-501/06 P),

și

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii T. Christoforou, F. Castillo de la Torre și E. Gippini Fournier, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurentă,

susținută de:

Republica Polonă, reprezentată de doamnele E. Ośniecka-Tamecka, M. Kapko și K. Majcher, în calitate de agenți,

intervenientă în recurs,

celelalte părți în proces fiind:

GlaxoSmithKline Services Unlimited, fostă Glaxo Wellcome plc, cu sediul în Brentford (Regatul Unit), reprezentată de M. I. Forrester, QC, precum și de A. Komninos, dikigoros, și A. Schulz, Rechtsanwalt,

reclamantă în primă instanță,

European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de M. Hartmann-Rüppel, Rechtsanwalt,

Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV, cu sediul în Mülheim an der Ruhr (Germania),

Spain Pharma SA, cu sediul în Madrid (Spania),

Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar), cu sediul în Madrid (Spania),

intervenientе în primă instanță (C-513/06 P),

și

European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de M. Hartmann-Rüppel și W. Rehmann, Rechtsanwälte,

recurentă,

celelalte părți în proces fiind:

GlaxoSmithKline Services Unlimited, fostă Glaxo Wellcome plc, cu sediul în Brentford (Regatul Unit), reprezentată de M. I. Forrester, QC,

reclamantă în primă instanță,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii T. Christoforou, F. Castillo de la Torre și E. Gippini Fournier, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV, cu sediul în Mülheim an der Ruhr (Germania),

Spain Pharma SA, cu sediul în Madrid (Spania),

Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar), cu sediul în Madrid (Spania),

interveniente în primă instanță (C-515/06 P),

și

Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar), cu sediul în Madrid (Spania), reprezentată de M. Araujo Boyd și de J. Buendía Sierra, abogados,

recurentă,

celelalte părți în proces fiind:

GlaxoSmithKline Services Unlimited, fostă Glaxo Wellcome plc, cu sediul în Brentford (Regatul Unit), reprezentată de M. I. Forrester, QC, și de A. Schulz, Rechtsanwalt,

reclamantă în primă instanță,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii T. Christoforou, F. Castillo de la Torre și E. Gippini Fournier, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC), cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de M. Hartmann-Rüppel, Rechtsanwalt,

Bundesverband der Arzneimittel-Importeure eV, cu sediul în Mülheim an der Ruhr (Germania),

Spain Pharma SA, cu sediul în Madrid (Spania),

intervenientе în primă instanță (C-519/06 P),

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii A. Ó Caoimh, J. Klučka (raportor), U. Lõhmus și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul K. Malaček, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 martie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 iunie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursurile formulate, societatea GlaxoSmithKline Services Unlimited (denumită în continuare „GSK") (C-501/06 P), Comisia Comunităților Europene (C-513/06 P), European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC) (C-515/06 P) și Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar) (C-519/06 P) solicită Curții anularea în parte a Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 27 septembrie 2006, GlaxoSmithKline Services/Comisia (T-168/01, Rec., p. II-2969, denumită în continuare „hotărârea atacată"), prin care s-au anulat articolele 2-4 din Decizia 2001/791/CE a Comisiei din 8 mai 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE [Cazurile IV/36.957/F3 Glaxo Wellcome (notificare), IV/36.997/F3 Aseprofar și Fedifar (plângere), IV/37.121/F3 Spain Pharma (plângere), IV/37.138/F3 BAI (plângere) și IV/37.380/F3 EAEPC (plângere)] (JO L 302, p. 1, denumită în continuare „decizia în litigiu") și s-a respins acțiunea formulată de GSK în ceea ce privește restul motivelor.

2 În decizia menționată, Comisia considerase că Glaxo Wellcome SA (denumită în continuare „GW"), filială a GSK, încălcase articolul 81 alineatul (1) CE prin încheierea cu angrosiștii spanioli a unui acord în care se făcea o diferență între prețurile facturate angrosiștilor în cazul revânzării de medicamente rambursabile farmaciilor sau

spitalelor pe teritoriul național și prețurile mai mari facturate în cazul exportului de medicamente în orice alt stat membru. De asemenea, Comisia respinsese cererea de exceptare a acordului menționat în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

Istoricul cauzei

3 Situația de fapt, astfel cum este expusă la punctele 8-21 din hotărârea atacată, poate fi rezumată după cum urmează.

4 GSK este o societate de drept britanic cu sediul în Brentford (Regatul Unit). Aceasta aparține grupului GlaxoSmithKline, care este unul dintre principalii producători mondiali de produse farmaceutice. GW, societate de drept spaniol cu sediul în Madrid (Spania), are drept principale activități dezvoltarea, producția și comercializarea de medicamente în Spania.

5 Prin scrisoarea din 6 martie 1998, GW a notificat Comisiei un document intitulat „Condiții generale de vânzare a unor medicamente brevetate care aparțin [GW] și filialelor acesteia către angrosiștii autorizați” (denumit în continuare „acordul”) în vederea obținerii unei atestări negative sau a unei exceptări în temeiul Regulamentului nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3). Prin scrisoarea din 28 iulie 1998, GSK a adresat o notificare complementară.

6 Acordul se aplică pentru 82 de medicamente ce urmează să fie vândute angrosiștilor stabiliți în Spania, cu care GW are relații comerciale în afara oricărei rețele de distribuție. Aceștia din urmă le pot vinde, la rândul lor, spitalelor spaniole sau laboratoarelor farmaceutice spaniole, care le distribuie ulterior pacienților pe baza unei

prescripții medicale. De asemenea, aceștia le pot vinde ulterior în alte state membre, prin intermediul unui comerț paralel, pe care îl practică din cauza existenței diferențelor de preț. Printre cele 82 de medicamente, 8 sunt prezentate de GSK drept susceptibile în mod special să facă obiectul unui comerț paralel, în principal între Spania și Regatul Unit.

7 Pentru aceste 82 de medicamente, articolul 4 din acord prevede două prețuri diferite, astfel:

„A) Conform dispozițiilor alineatului 1 primul paragraf și ale alineatului 2 ale articolului 100 din Legea 25/1990 din 20 decembrie 1990 privind medicamentele (BOE nr. 306 din 22 decembrie 1990), prețul produselor farmaceutice ale [GW] și ale filialelor acesteia nu poate, în niciun caz, să depășească prețul industrial maxim stabilit de autoritățile spaniole competente în materie de sănătate atunci când sunt îndeplinite cele două condiții care determină aplicarea dispozițiilor legale menționate, și anume:

— produsele farmaceutice sus-menționate sunt finanțate de fondurile securității sociale spaniole sau de fonduri publice spaniole,

— produsele farmaceutice cumpărate sunt comercializate ulterior la nivel național, mai precis prin intermediul farmaciilor sau al spitalelor spaniole.

B) Dacă una dintre aceste condiții nu este îndeplinită (cu alte cuvinte, în toate cazurile în care legislația spaniolă autorizează laboratoarele să stabilească liber prețurile produselor lor farmaceutice) [GW] și filialele acesteia stabilesc prețurile produselor lor farmaceutice în funcție de criterii economice reale, obiective și nediscriminatorii și independent de destinația produsului determinată de

cumpărător. În special, [GW] și filialele acesteia aplică produselor lor farmaceutice prețul care, pe baza studiilor lor economice interne, fusese propus inițial autorităților spaniole competente în materie de sănătate și actualizat în mod obiectiv în funcție de creșterea costului vieții, conform dispozițiilor alineatului 1 primul paragraf și ale alineatului 2 ale articolului 100 din [Legea 25/1990] și altor legi spaniole anterioare privind stabilirea prețurilor medicamentelor."

8 Prin scrisoarea din 6 martie 1998, GW a trimis proiectul de acord la 89 angrosiști stabiliți în Spania, 75 dintre aceștia, reprezentând mai mult de 90 % din totalul vânzărilor realizate de GW în Spania în anul 1998, semnându-l ulterior. Acordul a intrat în vigoare la 9 martie 1998.

9 Legalitatea acestuia a fost contestată, printre alții, de Aseprofar, în fața autorității spaniole din domeniul concurenței și a instanțelor spaniole.

10 Pe de altă parte, plângeri potrivit cărora acordul încălca articolul 81 alineatul (1) CE au fost depuse la Comisie, printre alții, de EAEPC și de Aseprofar.

11 La 8 mai 2001, Comisia a adoptat decizia în litigiu, care prevede:

„Articolul 1

[GW] a încălcat articolul 81 alineatul (1) din tratat prin încheierea cu angrosiștii spanioli a unui acord în care se făcea diferența între prețurile facturate angrosiștilor în

cazul revânzării de medicamente rambursabile farmaciilor sau spitalelor pe teritoriul național și prețurile mai mari facturate în cazul exportării medicamentelor în orice alt stat membru.

Articolul 2

Se respinge cererea de exceptare, în temeiul articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE, a acordului descris la articolul 1, formulată de [GW].

Articolul 3

[GW] pune de îndată capăt încălcării menționate la articolul 1, dacă nu a făcut deja acest lucru. În viitor, aceasta nu mai reia nicio măsură care se înscrie în această încălcare și nu mai adoptă nicio măsură cu obiect sau efect echivalent.

Articolul 4

[GW] informează Comisia, în termen de două luni de la notificarea prezentei decizii, cu privire la măsurile pe care le ia pentru a pune capăt încălcării.

[…]"

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

12 De la punctele 22-37 din hotărârea atacată reiese că, prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 23 iulie 2001, GSK a introdus o acțiune împotriva deciziei în litigiu. Prin actele depuse la aceeași grefă la 8 și la 16 noiembrie 2001, EAEPC și Aseprofar au formulat cereri de intervenție în susținerea concluziilor Comisiei, în temeiul articolului 40 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție și al articolului 115 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului. Prin Ordonanța din 27 noiembrie 2002, președintele Camerei întâi a Tribunalului a admis aceste cereri de intervenție.

13 În hotărârea atacată, Tribunalul a decis:

„1) Anulează articolele 2, 3 și 4 din decizia [în litigiu].

2) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.

3) [GSK] suportă jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată ale Comisiei, inclusiv cele aferente intervențiilor.

4) Comisia suportă jumătate din propriile cheltuieli de judecată și jumătate din cheltuielile de judecată ale [GSK], inclusiv cele aferente intervențiilor.

5) [Aseprofar], […], [EAEPC], […] suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată.”

Concluziile părților și procedura în fața Curții

14 Prin recursul formulat, GSK solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta se respinge acțiunea în anulare pe care a formulat-o împotriva articolului 1 din decizia în litigiu sau luarea oricărei alte măsuri care s-ar dovedi adecvată și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate de GSK.

15 În memoriul în răspuns, Comisia a formulat și un recurs incident. Aceasta solicită Curții:

— respingerea în întregime a recursului formulat de GSK;

— anularea punctelor 1 și 3-5 din dispozitivul hotărârii atacate;

— soluționarea definitivă a litigiului prin respingerea ca neîntemeiată a acțiunii în anulare din cauza T-168/01 și

— obligarea GSK la plata cheltuielilor de judecată ale Comisiei aferente procedurilor în primă instanță și în recurs.

16 În memoriul în răspuns la recursul incident, GSK solicită Curții să declare acest recurs inadmisibil sau neîntemeiat ori inadmisibil și neîntemeiat, precum și să oblige Comisia la plata cheltuielilor de judecată.

17 În recursul declarat, Comisia formulează aceleași cereri ca și ultimele trei formulate în memoriul în răspuns și în recursul incident din cauza C-501/06 P, și anume:

— anularea punctelor 1 și 3-5 din dispozitivul hotărârii atacate;

— soluționarea definitivă a litigiului prin respingerea ca neîntemeiată a acțiunii în anulare din cauza T-168/01 și

— obligarea GSK la plata cheltuielilor de judecată ale Comisiei aferente procedurilor în primă instanță și în recurs.

18 Prin recursul formulat, EAEPC solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate în măsura în care Tribunalul a anulat decizia în litigiu și

— obligarea GSK la plata cheltuielilor de judecată efectuate în primă instanță și în recurs.

19 Prin recursul formulat, EAEPC solicită Curții:

— anularea punctului 1 din dispozitivul hotărârii atacate;

— pronunțarea unei hotărâri definitive în cauza T-168/01 prin respingerea în întregime a cererii formulate de GSK și prin confirmarea deciziei în litigiu;

— anularea punctelor 3-5 din dispozitivul hotărârii atacate și

— obligarea GSK la plata cheltuielilor de judecată efectuate în primă instanță și în recurs.

20 Prin Ordonanța din 17 decembrie 2008, președintele Curții a dispus conexarea cauzelor C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la recursuri

21 Pentru claritate și având în vedere similitudinea acestora, anumite motive invocate de reclamante sunt examinate separat, iar altele împreună.

Cu privire la admisibilitate

Cu privire la admisibilitatea motivelor recursurilor autonome referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE, invocate de Aseprofar și de Comisie, susținută de Republica Polonă

— Argumentele părților

22 GSK susține că recursul Comisiei și cel al Aseprofar, precum și memoriul în intervenție al Republicii Polone sunt, în esență, inadmisibile. Prin aceste înscrisuri, autorii ar contesta motivarea hotărârii atacate, iar nu partea din dispozitivul acesteia referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE. GSK arată că argumentele prezentate împotriva motivelor părții din hotărârea atacată referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE nu pot avea, în niciun caz, efecte asupra punctului 2 din dispozitivul hotărârii menționate, care confirmă articolul 1 din decizia în litigiu în sensul că acordul constituia o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE. GSK susține că, potrivit jurisprudenței referitoare la

admisibilitatea recursurilor, toate motivele prin care se urmărește punerea în discuție a motivării Tribunalului referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE sunt inadmisibile.

— Aprecierea Curții

23 Din jurisprudența Curții reiese că existența unui interes al recurentului de a exercita calea de atac presupune ca recursul, prin rezultatul lui, să poată aduce un beneficiu părții care l-a introdus (a se vedea Ordonanța din 25 ianuarie 2001, Lech-Stahlwerke/Comisia, C-111/99 P, Rec., p. I-727, punctul 18, și Ordonanța din 8 aprilie 2008, Saint-Gobain Glass Deutschland/Comisia, C-503/07 P, Rep., p. I-2217, punctul 48 și jurisprudența citată).

24 În speță, Comisia și Aseprofar susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a apreciat obiectul anticoncurențial al acordului, însă solicită Curții să mențină punctul 2 din dispozitivul hotărârii atacate, efectuând o substituție de motive.

25 În aceste condiții, astfel cum arată în mod corect GSK, este cert că motivele invocate de Comisie și de Aseprofar nu pot, pe de o parte, să le aducă un beneficiu, iar pe de altă parte, să influențeze în vreun mod punctul 2 din dispozitivul hotărârii atacate, în care se confirmă încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE.

26 În consecință, trebuie declarate inadmisibile recursurile autonome ale Comisiei și Aseprofar în măsura în care sunt îndreptate împotriva părții din motivele hotărârii atacate referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE.

Cu privire la inadmisibilitatea recursului incident al Comisiei invocată de GSK

— Argumentele părților

27 GSK indică, în primul rând, că recursul incident este inadmisibil pentru motivul că fusese deja introdus de Comisie un recurs împotriva hotărârii atacate în cauza C-513/06 P. În opinia acesteia, recursul și recursul incident constituie două metode alternative care nu pot fi utilizate cumulativ.

28 În al doilea rând, recursul incident, prin faptul că este identic cu recursul din cauza C-513/06 P, ar constitui un abuz de procedură și, din acest motiv, ar fi inadmisibil. Potrivit GSK, întrucât cele două acțiuni privesc un litigiu între aceleași părți, urmăresc același obiectiv și se întemeiază pe aceleași motive, actul ulterior, și anume recursul incident, ar fi inadmisibil.

29 În al treilea rând, recursul incident ar fi inadmisibil prin faptul că prin acesta sunt contestate anumite părți ale hotărârii atacate în care sunt admise concluziile Comisiei. Inadmisibilitatea ar fi vădită întrucât un motiv al unui recurs îndreptat împotriva unor motive ale unei hotărâri atacate ce nu influențează în niciun mod dispozitivul acesteia este inoperant și, prin urmare, trebuie respins.

30 Comisia susține, printre altele, că majoritatea argumentelor referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE au în vedere aspecte legate de alineatul (3) al aceluiași articol, întrucât privesc pretinsele specificități ale pieței, care sunt relevante pentru aceste două alineate. În plus, aceasta arată că aceste argumente ar trebui înțelese ca argumente prin care se răspunde celor prezentate de GSK în recurs. Comisia adaugă că nicio dispoziție nu prevede inadmisibilitatea unui recurs incident în ipoteza în care un recurs autonom ar fi fost deja introdus.

— Aprecierea Curții

31 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia Comisia nu ar putea introduce cumulativ un recurs și un recurs incident pentru că acest lucru ar constitui un abuz de procedură, trebuie arătat că, în primul rând, din cuprinsul articolului 116 din Regulamentul de procedură al Curții nu rezultă nicidecum că o parte nu poate introduce cumulativ un recurs și un recurs incident împotriva aceleiași hotărâri a Tribunalului, indiferent dacă mai multe cauze se referă la hotărârea respectivă și dacă aceste cauze au fost conexate. În al doilea rând, deși cauzele C-501/06 P și C-513/06 P au fost reunite, acestea nu și-au pierdut caracterul autonom.

32 Prin urmare, argumentul invocat de GSK nu poate fi reținut.

33 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia recursul incident ar fi inadmisibil pentru motivul că autorul său contestă motivarea anumitor părți ale hotărârii atacate, iar nu punctul 2 din dispozitivul acestei hotărâri, trebuie arătat că, precum în cazul unui recurs, existența unui interes al recurentului de a exercita calea de atac presupune ca recursul incident, prin rezultatul lui, să poată aduce un beneficiu părții care l-a introdus.

34 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 52 din concluzii, Comisia a indicat în cursul procedurii că argumentația sa din cadrul recursului incident urmărea în special să răspundă recursului formulat de GSK. Potrivit Comisiei, o asemenea argumentație nu trebuie, așadar, să fie considerată un recurs incident în sensul articolului 116 alineatul (1) prima liniuță a doua teză din Regulamentul de procedură al Curții, ci o cerere de respingere a recursului formulat de GSK, în sensul articolului 116 alineatul (1) prima liniuță prima teză din regulamentul menționat.

35 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 116 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, prin memoriul în răspuns se poate cere respingerea în tot sau în parte a recursului ori anularea, în tot sau în parte, a deciziei Tribunalului ori admiterea, în tot sau în parte, a concluziilor formulate în primă instanță, fără a putea fi primite cereri noi.

36 Or, din cuprinsul dispoziției menționate nu reiese nicidecum că Aseprofar, EAEPC sau Comisia nu ar avea posibilitatea de a invoca motive în apărare drept răspuns la motivele precise invocate de GSK în recursul formulat, pentru a explica în ce mod Tribunalul s-a înșelat atunci când a interpretat și a aplicat articolul 81 alineatul (1) CE, precum și pentru a expune interpretarea care ar trebui dată acestei dispoziții.

37 Rezultă de aici că, drept răspuns la recursul incident introdus de GSK în cauza C-501/06 P, Comisia, precum și Aseprofar și EAEPC pot solicita respingerea recursului formulat de GKS împotriva punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate.

38 Contrar celor susținute de GSK, faptul că Comisia și-a expus motivele în apărare în partea din memoriul în răspuns intitulată „recurs incident" nu este de natură să afecteze această concluzie. Astfel, este cert că nu poate fi luat în considerare numai titlul formal al părții în care Comisia și-a prezentat argumentația, fără a fi luat în considerare conținutul acestei părți. Or, în speță, indiferent de termenii aleși, este evident că partea „recurs incident" a memoriului în răspuns este o cerere de respingere a recursului.

39 Având în vedere considerațiile de mai sus, se impune respingerea excepției de inadmisibilitate a recursului incident ridicată de GSK.

Cu privire la motivul referitor la articolul 81 alineatul (1) CE invocat de GSK

40 Trebuie amintit că, la punctele 114-147 din hotărârea atacată, Tribunalul a analizat dacă putea fi reținută concluzia principală a Comisiei, potrivit căreia trebuie să se considere că articolul 4 din acord este interzis de articolul 81 alineatul (1) CE în măsura în care are ca obiect restrângerea comerțului paralel.

41 La punctele 114-116 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că acordul încerca să instaureze un sistem de prețuri diferențiate ce urmărea limitarea comerțului paralel și că, în principiu, trebuie să se considere că avea ca obiect restrângerea concurenței.

42 Cu toate acestea, la punctele 117-119 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, ținând seama de contextul juridic și economic, acest obiectiv de limitare a comerțului paralel nu era suficient, ca atare, pentru a prezuma că acordul avea un obiect anticoncurențial. Dimpotrivă, Tribunalul a apreciat că aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE în prezenta speță nu poate depinde numai de împrejurarea că acordul urmărește limitarea comerțului paralel cu medicamente sau împărțirea pieței comune, elemente care permit să se concluzioneze că acesta afectează schimburile comerciale dintre statele membre, ci este necesară și o analiză pentru a determina dacă are ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței pe piața în cauză, în dezavantajul consumatorului final.

43 La punctul 121 din hotărârea atacată, Tribunalul a precizat că, deși este incontestabil că comerțul paralel beneficiază de o anumită protecție, aceasta nu îi este acordată ca atare, ci pentru că comerțul paralel favorizează, pe de o parte, dezvoltarea schimburilor comerciale și, pe de altă parte, consolidarea concurenței, cu alte cuvinte, în ceea ce privește al doilea aspect menționat, în măsura în care oferă consumatorilor finali avantajele unei concurențe eficace în termeni de aprovizionare sau de preț. Potrivit Tribunalului, deși este, așadar, incontestabil că trebuie să se considere, în principiu, că un acord prin care se urmărește limitarea comerțului paralel are ca obiect restrângerea concurenței, acest lucru este valabil în măsura în care se poate prezuma că acordul respectiv îi lipsește pe consumatorii finali de aceste avantaje.

44 Or, la punctul 122 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, ținând seama de contextul juridic și economic în care se derula acordul încheiat de GSK, nu se putea prezuma că un asemenea acord lipsea consumatorii finali de medicamente de aceste avantaje. Astfel, Tribunalul a apreciat că intermediarii spanioli erau susceptibili să păstreze avantajul pe care comerțul paralel îl putea aduce în termeni de preț, caz în care acesta nu ar avea repercusiuni asupra consumatorilor finali.

45 La punctul 133 din hotărârea atacată, Tribunalul a reproșat Comisiei că nu a examinat deloc caracteristica specifică și esențială a sectorului, ce provine din faptul că prețurile produselor în cauză, supuse controlului statelor membre, care le fixează direct sau indirect la nivelurile pe care le consideră adecvate, se stabilesc la niveluri structural diferite în Comunitatea Europeană și, contrar prețurilor altor bunuri de consum, rămân în orice caz, în mare măsură, în afara jocului liber al cererii și ofertei. Tribunalul a apreciat, la punctul 134 din hotărârea atacată, că această împrejurare se opunea posibilității de a prezuma că comerțul paralel avea efecte asupra prețurilor practicate pentru consumatorii finali de medicamente rambursate de sistemele naționale de asigurare medicală și, din acest motiv, le oferea un avantaj semnificativ, similar celui care le-ar fi fost oferit dacă aceste prețuri erau determinate de jocul cererii și ofertei.

46 Pe baza acestei analize, Tribunalul, la punctul 147 din hotărârea atacată, a considerat în final că principala concluzie a Comisiei, potrivit căreia trebuie să se considere că articolul 4 din acord este interzis de articolul 81 alineatul (1) CE în măsura în care are ca obiect restrângerea comerțului paralel, nu poate fi însușită. Întrucât prețurile medicamentelor în cauză sunt, în mare măsură, în afara jocului liber al cereri și ofertei, din cauza reglementării aplicabile, și sunt stabilite sau controlate de autoritățile publice, nu se poate considera clar, de la bun început, că prin comerțul paralel se urmărește ca acestea să scadă și, astfel, să crească bunăstarea consumatorilor finali. În această situație în mare parte nemaiîntâlnită, nu se poate deduce din simpla lectură a termenilor acordului, efectuată în contextul acestuia, că acordul restrânge concurența, iar efectele acestuia trebuie în mod necesar evaluate, chiar și numai pentru a verifica ce a putut deduce autoritatea de reglementare din această lectură.

Argumentele părților

47 Prin recursul formulat, GSK urmărește să obțină anularea punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate în măsura în care prin acesta s-a respins acțiunea sa având ca obiect anularea articolului 1 din decizia în litigiu. GSK susține că Tribunalul a interpretat greșit articolul 81 alineatul (1) CE atunci când a considerat că acordul avea un efect anticoncurențial.

48 În schimb, în opinia acesteia, Tribunalul a apreciat în mod temeinic că analiza obiectului restrictiv al acordului în raport cu articolul 81 alineatul (1) CE, efectuată de Comisie, a fost viciată de neluarea în considerare a contextului juridic și economic relevant. Cu toate acestea, GSK susține că Tribunalul ar fi trebuit să identifice același viciu atunci când a examinat efectele acordului.

49 În opinia GSK, Tribunalul ar fi trebuit să constate că acordul nu putea avea drept efect restrângerea concurenței în sensul reducerii bunăstării consumatorilor.

50 În răspunsurile la recursul formulat de GSK, Comisia, Aseprofar și EAEPC contestă toate argumentele invocate de GSK. Acestea consideră că, prin hotărârea atacată, Tribunalul a concluzionat în mod temeinic că articolul 81 alineatul (1) CE fusese încălcat.

51 Solicitând respingerea motivului referitor la articolul 81 alineatul (1) CE, invocat de GSK, acestea consideră în același timp că Tribunalul a săvârșit diverse erori de drept atunci când a analizat obiectul anticoncurențial al acordului. Acestea susțin că o analiză a contextului juridic și economic, în conformitate cu principiile rezultate din jurisprudența Curții, ar fi trebuit să determine Tribunalul să concluzioneze că

acordul era anticoncurențial prin obiectul său. Întrucât consideră că punctul 2 din hotărârea atacată este totuși întemeiat, acestea solicită Curții o substituție de motive în această privință.

52 În cuprinsul memoriului în răspuns la recursul formulat de GSK, Comisia susține în special că Tribunalul a efectuat o interpretare și o aplicare eronate ale noțiunii „obiect" de la articolul 81 alineatul (1) CE.

53 Potrivit Comisiei, pe de o parte, Curtea și Tribunalul au considerat întotdeauna că acordurile care urmăresc restrângerea comerțului paralel în interiorul Comunității au ca obiect restrângerea concurenței. Pe de altă parte, în hotărârea atacată, nu numai că Tribunalul ar fi stabilit o normă juridică restrictivă pentru protecția comerțului paralel, ci ar fi și aplicat-o în mod greșit și incomplet fără a furniza o motivare suficientă. Comisia arată că, la punctele 117-122 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că comerțul paralel dintre statele membre trebuie protejat numai „în măsura în care favorizează, pe de o parte, dezvoltarea schimburilor comerciale și, pe de altă parte, consolidarea concurenței". Or, aceasta reproșează Tribunalului că, în continuarea raționamentului său, nu mai ia în considerare dezvoltarea schimburilor comerciale, că interpretează consolidarea concurenței în sensul că impune ca, prin comerțul paralel, să fie oferite consumatorilor avantajele rezultate dintr-o concurență eficace în termeni de aprovizionare sau de prețuri și că nu a analizat avantajele în termeni de aprovizionare provenite din comerțul paralel.

Aprecierea Curții

54 Întrucât Comisia, Aseprofar și EAEPC susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a apreciat obiectul anticoncurențial al acordului și solicită Curții să mențină punctul 2 din dispozitivul hotărârii atacate, efectuând o substituție de motive, argumentele acestora trebuie examinate înainte de cele invocate de GSK în susținerea recursului.

55 În primul rând, trebuie amintit că obiectul și efectul anticoncurențial ale unui acord nu sunt condiții cumulative, ci alternative pentru a aprecia dacă un astfel de acord intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE. Or, potrivit unei jurisprudențe constante începând cu Hotărârea din 30 iunie 1966, LTM (56/65, Rec., p. 337), caracterul alternativ al acestei condiții, indicat prin conjuncția „sau", conduce la necesitatea de a analiza mai întâi chiar obiectul acordului, ținând seama de contextul economic în care acesta trebuie să fie aplicat. Cu toate acestea, în cazul în care analiza cuprinsului acordului nu ar indica un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se examineze efectele acestuia și, pentru a fi interzis, să se constate că sunt reunite elementele care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ. Reiese de asemenea din jurisprudență că nu este necesar să se examineze efectele unui acord din moment ce obiectul anticoncurențial al acestuia din urmă este dovedit (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctele 28 și 30).

56 În al doilea rând, examinarea cu prioritate a argumentelor referitoare la obiectul anticoncurențial al acordului în raport cu cele referitoare la efectul anticoncurențial al acestuia este cu atât mai justificată cu cât, dacă s-ar confirma eroarea de drept invocată de Comisie, Aseprofar și EAEPC, ar trebui respins recursul formulat de GSK în ceea ce privește motivele hotărârii atacate referitoare la efectul anticoncurențial al acordului.

57 În consecință, trebuie să se verifice dacă aprecierea Tribunalului cu privire la existența unui obiect anticoncurențial al acordului, astfel cum a fost menționată la punctele 41-46 din prezenta hotărâre, este conformă principiilor consacrate de jurisprudența în materie.

58 În această privință, este necesar să se sublinieze că, potrivit unei jurisprudențe constante, pentru a aprecia caracterul anticoncurențial al unui acord, trebuie analizate în special cuprinsul dispozițiilor acestuia, obiectivele pe care urmărește să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acesta se înscrie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ International Belgium și alții/Comisia, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec., p. 3369, punctul 25, precum și Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers, C-209/07, Rep., p. I-8637, punctele 16 și 21). În plus, deși intenția părților nu este un element necesar pentru determinarea caracterului restrictiv al unui acord,

nimic nu interzice Comisiei sau instanțelor comunitare să țină seama de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea IAZ International Belgium și alții/Comisia, citată anterior, punctele 23-25).

59 În domeniul comerțului paralel, Curtea a avut deja ocazia să statueze că, în principiu, acordurile care urmăresc interzicerea sau limitarea acestui comerț au ca obiect împiedicarea concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 februarie 1978, Miller International Schallplaten/Comisia, 19/77, Rec., p. 131, punctele 7 și 18, precum și Hotărârea din 12 iulie 1979, BMW Belgium și alții/Comisia, 32/78, 36/78-82/78, Rec., p. 2435, punctele 20-28 și 31).

60 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 155 din concluziile prezentate, acest principiu, potrivit căruia un acord prin care se urmărește limitarea comerțului paralel constituie „o restrângere a concurenței prin obiect", se aplică în sectorul farmaceutic.

61 De altfel, Curtea a statuat în această privință că, în cadrul aplicării articolului 81 CE și într-o cauză referitoare la sectorul farmaceutic, un acord între un producător și un distribuitor prin care s-ar urmări reconstituirea împărțirii piețelor naționale în comerțul dintre statele membre ar putea fi contrar obiectivului din tratat privind integrarea piețelor naționale prin stabilirea unei piețe unice. Astfel, acordurile care vizează împărțirea piețelor naționale în funcție de frontierele naționale sau prin care întrepătrunderea piețelor naționale devine mai dificilă, în special acordurile care vizează interzicerea sau limitarea exporturilor paralele, au fost în mai multe rânduri calificate de Curte drept acorduri care au ca obiect restrângerea concurenței în sensul acestui articol din tratat (Hotărârea din 16 septembrie 2008, Sot. Lélos kai Sia și alții, C-468/06-C-478/06, Rep., p. I-7139, punctul 65 și jurisprudența citată).

62 În ceea ce privește afirmația Tribunalului potrivit căreia, deși este incontestabil că trebuie să se considere că un acord prin care se urmărește limitarea comerțului paralel are ca obiect restrângerea concurenței, acest lucru este valabil în măsura în care se poate prezuma că acordul respectiv îi lipsește pe consumatorii finali de avantajele unei concurențe eficace în termeni de aprovizionare sau de prețuri, trebuie să se arate că nici cuprinsul articolului 81 alineatul (1) CE, nici jurisprudența nu permit confirmarea unei asemenea afirmații.

63 Pe de o parte, nu reiese nicidecum din această dispoziție că numai acordurile prin care consumatorii sunt lipsiți de anumite avantaje ar putea avea obiect anticoncurențial. Pe de altă parte, este important să se sublinieze că a fost decis de Curte că articolul 81 CE urmărește, asemenea altor norme de concurență prevăzute de tratat, să protejeze nu numai interesele concurenților sau ale consumatorilor, ci și structura pieței și, prin aceasta, concurența ca atare. Prin urmare, constatarea obiectului anticoncurențial al unui acord nu poate depinde de lipsirea consumatorilor finali de avantajele unei concurențe eficace în termeni de aprovizionare sau de prețuri (a se vedea, prin analogie, Hotărârea T-Mobile Netherlands și alții, citată anterior, punctele 38 și 39).

64 Rezultă de aici că, prin faptul că impune proba că acordul implică inconveniente pentru consumatorii finali drept condiție pentru a considera că acordul are obiect anticoncurențial și prin faptul că nu deduce că acordul are un asemenea obiect, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

65 Trebuie totuși amintit că, în ipoteza în care motivarea unei hotărâri a Tribunalului relevă o încălcare a dreptului comunitar, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, o asemenea încălcare nu este de natură să determine anularea acestei hotărâri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 1992, Lestelle/Comisia, C-30/91 P, Rec., p. I-3755, punctul 28, precum și Hotărârea din 12 noiembrie 1996, Ojha/Comisia, C-294/95 P, Rec., p. I-5863, punctul 52).

66 Aceasta este situația în speță. Este suficient să se arate că, la punctul 2 din dispozitivul hotărârii atacate, Tribunalul a confirmat articolul 1 din decizia în litigiu, în care Comisia concluzionase că acordul încălca articolul 81 alineatul (1) CE. Prin urmare, nu se impune anularea punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate.

67 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, se impune respingerea ca nefondat a recursului formulat de GSK, în măsura în care urmărește să demonstreze că acordul era compatibil cu articolul 81 alineatul (1) CE.

Cu privire la motivele referitoare la articolul 81 alineatul (3) CE invocate de Comisie, de EAEPC, de Aseprofar și de Republica Polonă

68 Atât în cuprinsul recursului, cât și memoriul în răspuns, Comisia invocă mai multe motive referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE. Anumite motive și unele dintre aspectele acestora sunt similare motivelor invocate de EAEPC și/sau de Aseprofar în recursurile lor, precum și de Republica Polonă în memoriul în intervenție. Comisia și EAEPC invocă, pe de altă parte, motive separate referitoare la articolul 81 alineatul (3) CE.

Cu privire la motivul Comisiei întemeiat pe o denaturare a contextului juridic și economic în care se înscrie acordul

69 Comisia face trimitere la argumentele sale referitoare la articolul 81 alineatul (1) CE, potrivit cărora a criticat punctele hotărârii atacate care priveau contextul juridic și economic luat în considerare de Tribunal, și anume punctele 122 și 124-137 din hotărârea atacată. Aceasta susține că alineatul (3) al aceluiași articol a fost aplicat în mod greșit, pe baza unor false specificități ale sectorului farmaceutic.

70 Comisia adaugă că, la punctul 104 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că prin coexistența diferitelor reglementări de stat în sectorul medicamentelor poate fi denaturată concurența. Or, ceea ce nu ar fi decât o posibilitate potrivit punctului menționat ar deveni realitate la punctul 276 din aceeași hotărâre, în cuprinsul căruia Tribunalul a considerat că prin prezența reglementărilor de stat este denaturată concurența.

71 GSK indică faptul că a răspuns la această problemă în cadrul analizei motivului referitor la articolul 81 alineatul (1) CE.

72 Mai întâi, trebuie să se constate că, la punctul 122 din hotărârea atacată, Tribunalul face trimitere la situația în care avantajul pe care comerțul paralel în implică în materie de prețuri nu s-ar repercuta asupra consumatorilor finali, evocând o ipoteză, și nu o realitate, ceea ce nu poate constitui o denaturare a contextului juridic și economic luat în considerare în prezentele cauze.

73 În continuare, de la punctele 124-137 din hotărârea atacată referitoare la acest context nu reiese că Tribunalul l-ar fi denaturat în vreun fel. La aceste puncte, Tribunalul identifică principalele caracteristici ale acestui context, care sunt reluate în finalul deciziei în litigiu.

74 În sfârșit, la punctul 104 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că prin coexistența diferitelor reglementări de stat putea fi denaturată concurența, atunci când a examinat dacă această coexistență determina inaplicabilitatea articolului 81 alineatul (1) CE. La punctul 105 din aceeași hotărâre, Tribunalul a arătat că dispoziția menționată era inaplicabilă numai dacă sectorul în care intervine acordul examinat era supus unei reglementări care excludea posibilitatea unei concurențe susceptibile să fie împiedicată, denaturată sau restrânsă de acest acord.

75 Tribunalul nu avea obligația să constate, în acest stadiu al raționamentului, dacă reglementările în discuție denaturau sau nu denaturau efectiv concurența, contrar a ceea ce a constatat la punctul 276 din hotărârea atacată. Nu există, așadar, o contradicție de motive în această privință.

76 Prin urmare, motivul Comisiei trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la motivele Comisiei, ale EAEPC, ale Aseprofar și ale Republicii Polone întemeiate pe aplicarea greșită a atribuirii sarcinii probei, a nivelului probatoriu necesar, precum și a noțiunii „promovarea progresului tehnic”

77 Motivul Comisiei întemeiat pe aplicarea greșită a atribuirii sarcinii probei, a nivelului probatoriu necesar, precum și a noțiunii „promovarea progresului tehnic” este compus din cinci aspecte, conținutul unora dintre acestea fiind similar celui al motivelor invocate de EAEPC, de Aseprofar și de Republica Polonă.

— Cu privire la primul aspect al motivului Comisiei

78 Comisia susține că Tribunalul a aplicat în mod greșit jurisprudența referitoare la atribuirea sarcinii probei și la nivelul probatoriu necesar în contextul articolului 81 alineatul (3) CE. Aceasta critică punctul 242 din hotărârea atacată, precum și punctele 269 și 303 din aceeași hotărâre, care ar face trimitere la jurisprudența, la criteriile și la principiile aplicabile controlului concentrărilor. Or, nu ar exista nicio analogie între examinarea efectelor anticoncurențiale ale unei concentrări și cea a aplicării articolului 81 alineatul (3) CE.

79 Contrar cauzelor privind concentrări în care părțile care fac notificarea nu suportă, în opinia Comisiei, nicio sarcină specială a probei, jurisprudența ar fi constantă în sensul că, în contextul dispoziției menționate, întreprinderilor interesate le revine sarcina de a prezenta Comisiei elementele de probă de natură să dovedească faptul că acordul îndeplinește condițiile stabilite de această dispoziție. Comisia invocă, în susținerea demonstrației sale, Hotărârea din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia (56/64 și 58/64, Rec., p. 429), și Hotărârea din 17 septembrie 1985, Ford-Werke și Ford of Europe/Comisia (25/84 și 26/84, Rec., p. 2725).

80 Drept răspuns, GSK se întemeiază pe Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 79), precum și pe Ordonanța din 28 septembrie 2006, Unilever Bestfoods/Comisia (C-552/03 P, Rec., p. I-9091, punctul 102), pentru a demonstra că Tribunalul nu a încălcat normele aplicabile în materie de sarcină a probei. În opinia acesteia, Tribunalul a făcut referire numai de două ori la norma aplicabilă concentrărilor, pe de o parte, cu titlu principal, pentru a descrie controlul Tribunalului asupra analizei efectuate de Comisie în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, și pe de altă parte, cu titlu subsidiar, pentru a indica faptul că, dacă întreprinderea a prezentat elemente de probă, Comisiei îi revine obligația de a efectua o analiză prospectivă.

81 Tribunalul ar fi concluzionat numai că, deși trebuia să ia în serios argumentele prezentate de GSK, Comisia nu făcuse acest lucru. GSK subliniază că Tribunalul a făcut trimitere de asemenea la Hotărârea din 28 februarie 2002, Compagnie générale maritime și alții/Comisia (T-86/95, Rec., p. II-1011), precum și la Hotărârea din 23 octombrie 2003, Van den Bergh Foods/Comisia (T-65/98, Rec., p. II-4653), care au ca obiect articolul 81 alineatul (3) CE. Dacă întreprinderea a demonstrat că se puteau aplica în mod rezonabil condițiile acestei dispoziții, prezentând argumente pertinente, fiabile și credibile, Comisia are obligația de a respinge respectivele argumente.

82 Trebuie să se arate pe de o parte că, la punctele 233-236 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit jurisprudența, principiile și criteriile ce reglementează sarcina probei și a nivelului probatoriu necesar în materia unei cereri de exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE. Acesta a subliniat, în mod corect, că persoana care se prevalează de această dispoziție trebuie să demonstreze, prin argumente și prin elemente de probă convingătoare, că sunt îndeplinite condițiile necesare pentru a beneficia de o exceptare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 1985, Remia și alții/Comisia, 42/84, Rec., p. 2545, punctul 45).

83 Sarcina probei revine, așadar, întreprinderii care solicită să beneficieze de exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE. Cu toate acestea, elementele de fapt invocate de întreprinderea respectivă pot fi de natură să oblige cealaltă parte să furnizeze o explicație sau o justificare, în lipsa căreia se poate concluziona că sarcina probei a fost

îndeplinită (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, punctul 279).

84 Pe de altă parte, la punctele 240, 241, 243 și 244 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit principiile și criteriile ce reglementează controlul său asupra deciziei Comisiei luate în urma unei cereri de exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE. Acesta a indicat în mod corect că, fiind sesizat cu o cerere de anulare a unei asemenea decizii, a efectuat un control restrâns cu privire la fond.

85 O astfel de indicație este deplin conformă principiului potrivit căruia controlul pe care instanțele comunitare îl exercită asupra aprecierilor economice complexe ale Comisiei se limitează în mod necesar la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, precum și a acurateței situației de fapt, a lipsei unei erori vădite de apreciere a situației de fapt și a abuzului de putere (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, punctul 279).

86 Tribunalul a adăugat, de asemenea, că nu este de competența sa să substituie aprecierea emitentului deciziei a cărei legalitate i se cere să o controleze cu propria apreciere economică.

87 Elementele amintite astfel de Tribunal nu indică nicio eroare de drept și nu permit să se concluzioneze că trimiterile jurisprudențiale de la punctul 242 din hotărârea atacată, referitoare la cauze privind concentrări, sau cuprinsul punctelor 269 și 303 din aceeași hotărâre ar putea conduce la modificarea atribuirii sarcinii probei sau a nivelului probatoriu necesar în contextul articolului 81 alineatul (3) CE.

88 Prin urmare, primul aspect al motivului invocat de Comisie în această privință trebuie respins.

— Cu privire la al doilea aspect al motivului Comisiei

89 Comisia critică punctele 249 și 252 din hotărârea atacată și susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că este suficient ca întreprinderea care dorește să obțină exceptarea în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE să demonstreze că este probabil că se pot obține creșteri în eficiență.

90 Or, acest criteriu ar fi greșit în raport cu jurisprudența Curții. Comisia invocă mai ales Hotărârea Curții Consten și Grundig/Comisia, citată anterior, precum și Hotărârile Tribunalului Compagnie générale maritime și alții/Comisia și Van den Bergh Foods/Comisia, citate anterior, pentru a susține că este de competența părții care face notificarea să dovedească faptul că din restrângerea concurenței rezultă avantaje obiective semnificative.

91 GSK afirmă, drept răspuns, că litigiile citate de Comisie privesc carteluri și comerțul paralel în alte sectoare decât sectorul farmaceutic, în care măsurile în cauză nu generaseră creșteri intrinsece în eficiență și în care întreprinderile nu prezentaseră argumente credibile privind existența unor asemenea creșteri. În plus, abordarea Tribunalului ar reflecta practica decizională a Comisiei din cauze anterioare, în care aceasta ar fi recunoscut că un acord este susceptibil să genereze avantaje [Decizia 2004/841/CE a Comisiei din 7 aprilie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE în ceea ce privește cazul COMP/A.38284/D2 – Société Air France/Alitalia Linee Aeree Italiane SpA (JO L 362, p. 17)], că ar putea produce creșteri în eficiență [Decizia 2004/207/CE a Comisiei din 16 iulie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.369 – T Mobile Deustchland/O2 Germany: acord-cadru privind partajarea rețelelor (JO 2004, L 75, p. 32)] sau că avantajele […] sunt evidente [Decizia 2003/778/CE a Comisiei din 23 iulie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE (COMP/C.2-37.398 – Vânzare centralizată a drepturilor comerciale privind Liga Campionilor a UEFA (JO L 291, p. 25)].

92 Trebuie să se arate că, la punctul 247 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit în mod corect că, pentru a fi exceptat în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, un acord trebuie să contribuie la ameliorarea producției sau a distribuției produselor ori la promovarea progresului tehnic sau economic. Această contribuție nu este echivalentă cu toate avantajele pe care întreprinderile care participă la acordul respectiv le obțin în ceea ce privește activitatea lor, ci cu avantaje obiective semnificative, de natură să compenseze inconvenientele pentru concurență ce rezultă din acord (a se vedea în acest sens Hotărârea Consten și Grundig/Comisia, citată anterior, p. 502 și 503).

93 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 193 din concluziile prezentate, o exceptare acordată pentru o perioadă determinată poate necesita o analiză prospectivă a concretizării avantajelor generate de acord și este suficient ca, pe baza elementelor de care dispune, Comisia să ajungă la convingerea că probabilitatea că avantajul obiectiv semnificativ se va concretiza este suficientă pentru a prezuma că acordul implică un astfel de avantaj.

94 Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept la punctul 249 din hotărârea atacată atunci când a statuat că raționamentul Comisiei poate impune să se cerceteze dacă, având în vedere argumentele de fapt sau elementele de probă furnizate, este mai probabil ca acordul să permită sau să nu permită obținerea de avantaje obiective semnificative.

95 Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept, la punctul 252 din hotărârea atacată, nici atunci când a arătat că trebuia să se determine dacă s-a putut concluziona de către Comisie că argumentele și elementele de probă prezentate de GSK, a căror examinare implica o analiză prospectivă, nu demonstrau, cu un grad suficient de probabilitate, că articolul 4 din acord trebuia să permită obținerea unui avantaj obiectiv semnificativ de natură să compenseze inconvenientul pe care îl provoca pentru concurență, favorizând inovația.

96 În consecință, al doilea aspect al motivului trebuie respins ca nefondat.

— Cu privire la al treilea aspect al motivului Comisiei și la al doilea motiv al EAEPC

97 Comisia critică punctele 276 și 301, precum și 162-169 și 281-293 din hotărârea atacată. Aceasta susține că Tribunalul a aplicat în mod greșit articolul 81 alineatul (3) CE atunci când a considerat că natura structurală a diferențelor de preț conduce la agravarea sarcinii probei și face inutilă examinarea amplorii eventualelor creșteri în eficiență. Potrivit Comisiei, Tribunalul a dat dovadă de exigență în ceea ce o privește în raport cu examinarea argumentelor prezentate de GSK, pentru motivul că situația cu care se confrunta această societate ar fi structurală.

98 Comisia subliniază în special că dacă, așa cum afirmă Tribunalul la punctul 284 din hotărârea atacată, fenomenul nu este structural decât pentru că, în diferitele state membre, există prețuri diferite pentru același medicament, toate fenomenele sunt în aceste condiții structurale, în măsura în care destul de rar se poate găsi un bun de consum al cărui preț este același în toată Comunitatea. Potrivit Comisiei, problemele din sectorul farmaceutic nu sunt mai structurale decât cele din alte sectoare și niciodată nu a considerat fluctuațiile monetare numai un important factor care agravează o altă problemă structurală. În sfârșit, întinderea obligațiilor Comisiei în ceea ce privește aprecierea elementelor de probă nu ar putea depinde de contextul de reglementare, contrar a ceea ce a considerat Tribunalul. Ar exista în acest sens o contradicție de motive în hotărârea atacată, în măsura în care, la punctul 192 din aceasta, Tribunalul a statuat, pe de altă parte, că „faptul că contextul juridic și economic în care își desfășoară activitatea întreprinderile contribuie la restrângerea concurenței nu poate conduce la concluzia că aceste întreprinderi, împiedicând sau restrângând concurența pe care acest context o favorizează sau o generează, încalcă la rândul lor normele privind concurența”.

99 GSK amintește studiile care explică, în opinia sa, motivele pentru care cercetarea și dezvoltarea în domeniul farmaceutic nu pot fi finanțate decât pornind de la veniturile curente. Aceasta subliniază punctele din hotărârea atacată în care Tribunalul a reluat concluziile Comisiei considerate neargumentate, fragmentare și lapidare.

100 La rândul său, EAEPC critică hotărârea atacată pentru motivul că GSK este cea căreia îi revenea sarcina de a demonstra că toate condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE erau reunite și că considerațiile generale invocate de această întreprindere nu erau suficiente. Nu ar fi fost obligația Comisiei să rețină drept avantaje obiective semnificative promovarea inovației numai pe baza acestor considerații generale. EAEPC critică în special punctul 236 din hotărârea atacată, motivând că Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, invocată de Tribunal, nu implică faptul că nu se mai aplică normele privind sarcina probei. Sarcina probei aplicabilă în contextul articolului 81 alineatul (1) CE nu ar fi transferată Comisiei decât dacă au fost furnizate elemente de probă determinate sub formă de prezumții. Argumentele generale, chiar referitoare la contextul juridic și economic al sectorului farmaceutic, nu ar putea induce astfel de prezumții.

101 Drept răspuns, GSK susține că Tribunalul a pretins în mod corect să fie examinat de Comisie contextul juridic și economic care servește drept bază pentru argumentarea și pentru elementele de probă ale GSK. Probele prezentate de aceasta nu ar fi generale și imprecise, ci, dimpotrivă, ar sublinia contextul juridic și economic de bază care trebuie luat în considerare pentru ca analiza să fie coerentă. În sfârșit, Tribunalul ar fi aplicat normele în materie de sarcină a probei, solicitând Comisiei să efectueze o examinare suficient de aprofundată a elementelor de fapt și a probelor care îi fuseseră prezentate de GSK. Acestea din urmă ar fi fost suficiente pentru a dovedi că acordul putea beneficia de o exceptare.

102 Trebuie amintit că examinarea unui acord pentru a determina dacă acesta contribuie la ameliorarea producției sau a distribuției produselor ori la promovarea progresului tehnic sau economic și dacă acordul respectiv generează avantaje obiective semnificative trebuie efectuată având în vedere argumentele de fapt și elementele de probă furnizate în cadrul cererii de exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

103 Poate fi necesară, pentru o astfel de examinare, luarea în considerare a caracteristicilor și a eventualelor specificități ale sectorului vizat prin acord, dacă aceste caracteristici și aceste specificități sunt decisive în ceea ce privește rezultatul examinării. Trebuie adăugat că o astfel de luare în considerare nu înseamnă că este răsturnată sarcina

probei, ci garantează numai că examinarea cererii de exceptare este efectuată în lumina argumentelor de fapt și a elementelor de probă adecvate furnizate de solicitant.

104 Or, statuând, în esență, la punctele 276 și 303 din hotărârea atacată, că în mod greșit Comisia a omis să ia în considerare anumite elemente subliniate de GSK în cererea sa, printre care în special specificitățile structurale ale sectorului farmaceutic în cauză, și că o astfel de omisiune vicia examinarea cererii de exceptare depusă de GSK, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept în această privință.

105 Pe de altă parte, în ceea ce privește motivarea insuficientă pe care Comisia o invocă în ceea ce privește punctul 292 din hotărârea atacată, care vizează diferențele de preț și variațiile cursului de schimb, instituția menționată susține că este imposibil să se determine, la punctul respectiv, la care parte din Comunicarea COM (1998) 588 final din 25 noiembrie 1999 privind piața unică a produselor farmaceutice se face referire. Cu toate acestea, este suficientă raportarea la conținutul comunicării menționate, astfel cum a fost rezumat de Tribunal la punctul 264 din hotărârea atacată, pe care Comisia nu îl contestă, pentru a identifica cele două puncte ale acestei comunicări referitoare la diferențele de preț și variațiile cursului de schimb la care face trimitere Tribunalul.

106 Prin urmare, al treilea aspect al motivului Comisiei și al doilea motiv al EAEPC trebuie respinse ca nefondate.

— Cu privire la al patrulea aspect al motivului Comisiei

107 Comisia critică punctele 292 și 293 din hotărârea atacată. În cuprinsul acestora, tribunalul ar fi considerat că fluctuațiile monetare pot justifica o restrângere a concurenței, ceea ce ar constitui o aplicare greșită a articolului 81 alineatul (3) CE.

108 Legislația comunitară nu ar permite întreprinderilor să invoce efectul fluctuațiilor monetare pentru a justifica obstacole în calea comerțului paralel.

109 Trebuie să se arate că, la punctele criticate din hotărârea atacată, Tribunalul nu a statuat că un acord ce restrânge concurența, având rolul de a compensa fluctuațiile monetare, putea fi exceptat în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

110 La punctele respective, Tribunalul a constatat numai că:

„292 [T]rebuie arătat că comerțul paralel este un fenomen care se poate prelungi dincolo de scurta perioadă luată în considerare de Comisie nu numai din cauza caracterului durabil al diferențelor de preț care permit acest lucru, ci și a caracterului ciclic al variațiilor cursului de schimb, în măsura în care acestea subzistă. Comisia este de acord cu acest lucru în Comunicarea COM (1998) 588 final […]. Comisia recunoaște de asemenea, în apărare, că fluctuațiile monetare rămân o realitate în ceea ce privește statele membre care nu au trecut la faza a treia a Uniunii Economice și Monetare în anul 1999, state printre care figurează chiar Regatul Unit.

293 În acest context, eșantionul de date furnizat de GSK indică o tendință. Întrebarea Comisiei de la considerentul (168) al [deciziei în litigiu], cu privire la faptul că datele furnizate de GSK în legătură cu pierderile de venituri brute în anul 1998 ar putea fi supraestimate, nu afectează această concluzie. Astfel, datele furnizate în această privință la 14 decembrie 1998 și la 14 februarie 2000 rămân superioare celor din cei doi ani anteriori, după cum reiese de la considerentul (67) al [deciziei în litigiu]. În plus, explicația dată de GSK, potrivit căreia datele furnizate anterior în această privință, la 28 iulie 1998, erau o estimare, în timp ce datele furnizate în decembrie 1998 și în februarie 2000 erau reale și se explicau prin faptul că [acordul] fusese [aplicat] între primăvara și toamna anului 1998, după cum rezultă din considerentele (19), (23), (26), (64), (67) și (168) din [decizia în litigiu], era suficient de credibilă pentru a merita o examinare serioasă.”

111 Prin urmare, al patrulea aspect al motivului Comisiei trebuie respins ca nefondat.

— Cu privire la al cincilea aspect al motivului Comisiei, susținută de Republica Polonă, și la primul aspect al celui de al doilea motiv al Aseprofar

112 Comisia critică punctele 255, 269, 274, 281, 297 și 300 din hotărârea atacată. Aceasta consideră că în hotărârea menționată s-ar aplica în mod greșit legătura de cauzalitate necesară aplicării articolului 81 alineatul (3) CE, prin faptul că se consideră că restrângerea concurenței contribuie la promovarea progresului tehnic în condițiile în care creșterea veniturilor profită fabricantului, și nu angrosistului. Comisia subliniază, în această privință, că trebuie să se determine dacă restrângerea contribuie efectiv la progresul tehnic, iar nu dacă rezultă o creștere a veniturilor care să poată fi investită, dacă întreprinderile doresc acest lucru, în cercetare și dezvoltare. Nu ar fi suficient ca o fracțiune din creșterea veniturilor să fie destinată cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare și să profite fabricanților, și nu intermediarilor. Comisia adaugă că, spre deosebire de poziția adoptată în Hotărârea din 27 ianuarie 1987, Verband der Sachversicherer/Comisia (45/85, Rec., p. 405), Tribunalul, în hotărârea atacată, a considerat că este suficient ca o fracțiune din creșterea veniturilor să fie destinată cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare pentru ca această condiție să fie îndeplinită. Comisia consideră că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a admis că condiția referitoare la ameliorarea distribuției produselor ori la promovarea progresului tehnic poate fi îndeplinită în lipsa oricărei legături specifice între restrângerea concurenței și avantajul revendicat.

113 GSK răspunde expunând legătura dintre beneficii și investiții în domeniul cercetării și dezvoltării. Această legătură ar trebui analizată în lumina studiilor cantitative globale pe o perioadă lungă, mai degrabă decât pentru câteva luni.

114 Aseprofar invocă de asemenea o eroare din partea Tribunalului în această privință. Raționamentul prezentat de GSK, potrivit căruia comerțul paralel îi reduce beneficiile, și, așadar, cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare și, pe cale de consecință, inovația, ar

fi în așa măsură ipotetic și general încât s-ar putea aplica oricărei restrângeri a concurenței, în orice sector cu activitate intensă de cercetare și dezvoltare. Raționamentul întemeiat pe pretinsa legătură de cauzalitate dintre comerțul paralel și inovație ar fi greșit.

115 În susținerea răspunsului dat, GSK expune modul de finanțare a cercetării de către societățile farmaceutice. Aceasta explică, de asemenea, că pacienții care locuiesc în Regatul Unit nu obțin profit din comerțul paralel cu medicamente. Aseprofar ar oferi o versiune simplificată și deformată a poziției sale. Problema ar consta în faptul că Comisia nu a considerat oportun să examineze dacă acordul cuprindea „avantaje obiective apreciabile". Aceasta consideră că afirmațiile Aseprofar privind situația de fapt sunt inadmisibile și, în orice caz, nefondate. Tribunalul s-ar fi limitat să noteze că argumentele prezentate de GSK ar merita să fie studiate.

116 Trebuie să se arate că, la punctele 255 și 270-274 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a limitat să prezinte în ce mod fuseseră expuse argumentele invocate de GSK și, respectiv, în ce constau cele referitoare la pierderea de eficiență asociată cu comerțul paralel.

117 Pe de altă parte, la punctul 269 din hotărârea menționată, Tribunalul, făcând trimitere la punctul 242 din aceeași hotărâre, a amintit întinderea controlului asupra aprecierii efectuate de Comisie.

118 La punctele 281, 297 și 303 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat în mod succesiv că nu fuseseră luate în considerare de Comisie toate elementele pertinente prezentate de GSK în ceea ce privește pierderea de eficiență asociată cu comerțul paralel sau creșterea în eficiență generată de articolul 4 din acord înainte de a concluziona că examinarea deciziei în litigiu era viciată.

119 Or, din aceste diverse elemente nu rezultă că a fost comisă în această privință vreo eroare de drept. Nicio denaturare a argumentelor prezentate de GSK și nicio eroare de drept cu privire la întinderea controlului Tribunalului asupra aprecierii Comisiei nu pot fi demonstrate în mod valabil.

120 Este necesar să se adauge că, contrar celor pretinse de Comisie, din Hotărârea Verband der Sachversicherer/Comisia, citată anterior, nu rezultă că existența unui avantaj obiectiv semnificativ implică în mod necesar că toate mijloacele financiare suplimentare sunt investite în cercetare și în dezvoltare.

121 Prin urmare, al cincilea aspect al motivului Comisiei și primul aspect al celui de al doilea motiv al Aseprofar trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la motivele Comisiei și EAEPC referitoare la denaturarea conținutului deciziei în litigiu, precum și cu privire la motivul Comisiei referitor la posibilitatea de a face referire la evenimente din trecut

122 Comisia susține, pe de o parte, că Tribunalul a denaturat conținutul deciziei atunci când a apreciat că ar fi examinat creșterile în eficiență într-un singur considerent al deciziei în litigiu. Pe de altă parte, aceasta consideră că Tribunalul a aplicat în mod greșit articolul 81 alineatul (3) CE atunci când a apreciat că Comisia nu avea dreptul să facă trimitere la evenimente din trecut pentru a efectua o analiză prospectivă.

123 Comisia critică punctul 261 din hotărârea atacată, în care Tribunalul a statuat că nu considerase necesar să examineze în detaliu dacă era demonstrat că articolul 4 din acord ar genera o creștere în eficiență, această problemă nefiind abordată decât punctual, la punctul 156 din motivele deciziei în litigiu. Aceasta contestă, de asemenea, punctul 299 și următoarele din aceeași hotărâre, în care Tribunalul a statuat că Comisia

nu putea aprecia, în mod peremptoriu și neargumentat, că argumentele de fapt și elementele de probă prezentate de GSK trebuiau considerate de natură ipotetică.

124 Comisia subliniază că, în decizia în litigiu, a abordat creșterea în eficiență și indică faptul că a făcut o descriere a evenimentelor din trecut care dovedesc că nu există o legătură evidentă între comerțul paralel și bugetele pentru cercetare și dezvoltare. Comisia s-ar fi întemeiat în mod corect pe evenimente care s-au produs în trecut, precum și pe date referitoare la anii ulteriori deciziei în litigiu, contrar opiniei Tribunalului în această privință.

125 GSK consideră că, fiind confruntat cu o decizie în care Comisia refuza să acorde argumentelor sale serioase și credibile un răspuns echitabil și motivat, nu era neadecvată și nu constituia în niciun caz o eroare judiciară anularea de către Tribunal a deciziei în litigiu în această privință.

126 Potrivit EAEPC, Tribunalul a împărțit în mod artificial argumentația GSK în două părți. Contrar considerațiilor Tribunalului de la punctul 255 din hotărârea atacată, argumentul prin care GSK urmărea să demonstreze că comerțul paralel generează o pierdere de eficiență și că articolul 4 din acord generează o creștere în eficiență nu ar trebui să fie astfel împărțit în două părți. Tribunalul nu ar fi putut pretinde în mod întemeiat, la punctul 261 din aceeași hotărâre, că a doua parte a argumentului pe care GSK l-a prezentat referitor la articolul 4 nu a fost examinată de Comisie în detaliu.

127 GSK susține că acest argument al EAEPC nu este nici adecvat nici pertinent. Acest argument ar fi formalist, întrucât Tribunalul a statuat la punctul 262 din hotărârea atacată că „examinarea efectuată de Comisie cu privire la pierderea de eficiență asociată cu comerțul paralel, la amploarea acestei pierderi de eficiență și la creșterea în eficiență corespunzătoare articolului 4 [din acord] nu poate fi considerată suficientă pentru a susține concluziile la care Comisia a ajuns în legătură cu aceste aspecte”. În orice caz, decizia în litigiu nu ar fi fost anulată din cauza modului în care a fost construită argumentația, ci din cauza insuficienței examinării Comisiei. GSK adaugă că argumentația sa a fost în mod constant clădită pe două axe, și anume cea potrivit căreia comerțul paralel înseamnă o pierdere de eficiență și cea potrivit căreia articolul 4

din acord generează o creștere în eficiență, și că în mod temeinic Tribunalul a făcut distincție între cele două aspecte ale argumentației sale.

128 Trebuie să se constate, pe de o parte, că, în cadrul controlului exercitat de Tribunal asupra modului în care Comisia a examinat argumentele de fapt și elementele de probă prezentate de GSK pentru a demonstra existența unui avantaj obiectiv semnificativ, Tribunalul, la punctele 263-268 din hotărârea atacată, a analizat în primul rând pertinența acestor argumente și elemente. În al doilea rând, Tribunalul, la punctele 269-280 din această hotărâre, a abordat existența unei pierderi de eficiență asociate cu comerțul paralel, înainte de a analiza, la punctele 281-293 din hotărârea menționată, amploarea acestei pierderi de eficiență. În sfârșit, în al patrulea și ultimul rând, creșterea în eficiență corespunzătoare articolului 4 din acord a fost analizată la punctele 294-303 din aceeași hotărâre.

129 Această examinare în patru faze, prealabilă comparării, la punctele 304-307 din hotărârea atacată, a avantajului obiectiv semnificativ identificat în restrângerea concurenței cu inconvenientele pe care aceeași restrângere le generează pentru concurență, urmărește în mod evident, în scopul soluționării prezentelor cauze, să determine dacă Comisia a putut concluziona în mod corect că lipsește avantajul obiectiv semnificativ, pentru a respinge exceptarea în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

130 În acest mod, Tribunalul și-a exercitat controlul cu scopul de a determina dacă fusese săvârșită de Comisie o eroare vădită de apreciere și nu rezultă că a fost comisă vreo astfel de eroare de drept la exercitarea acestui control.

131 Tribunalul a apreciat astfel la punctul 261 din hotărârea atacată că, în esență, Comisia examinase dacă comerțul paralel ar genera o pierdere de eficiență pentru concurență și că nu considerase necesar să demonstreze în detaliu dacă articolul 4 din acord genera o creștere în eficiență în același sens. Prin urmare, Tribunalul a concluzionat, la punctul 262 din hotărârea atacată, că examinarea efectuată de Comisie nu fusese suficientă.

132 Pe de altă parte, în ceea ce privește luarea în considerare a evenimentelor din trecut, este suficient să se constate, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 247 din concluziile prezentate, că Tribunalul nu a exclus existența unei posibilități a Comisiei de a se întemeia pe astfel de evenimente, contrar celor susținute de aceasta.

133 Prin urmare, motivele Comisiei și EAEPC, invocate în această privință, trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la motivele EAEPC întemeiate pe erori de interpretare

134 EAEPC susține că Tribunalul a interpretat greșit sau a omis să interpreteze situația de fapt. Aceasta critică în special în acest sens punctele 275 și 277 din hotărârea atacată. EAEPC arată că fuseseră analizate de Comisie argumentele specifice ale GSK și consideră, în mod corect, că aceasta nu demonstrase suficient legătura de cauzalitate dintre reducerea comerțului paralel rezultată din introducerea articolului 4 din acord și creșterea inovației rezultată din creșterea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare. Din studiul II al Frontier Economics, prezentat de GSK, ar rezulta că „nu s-a afirmat niciodată că comerțul paralel ar fi principalul factor în materie de cercetare și dezvoltare". Tribunalul și-ar fi întemeiat aprecierea pe elemente de fapt inexacte, și anume pe cel potrivit căruia consumatorul final din sectorul medical ar fi numai pacientul, fără a ține seama de faptul că și sistemul național de sănătate ar trebui considerat consumator final.

135 GSK răspunde, în esență, că elementul principal al raționamentului Tribunalului este acela că, deși efectele restrictive erau perceptibile, acestea nu apăreau imediat și, în mod sigur, nu puteau fi prezumate, ținând seama de cadrul de reglementare din sectorul farmaceutic.

136 Trebuie să se constate, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 280 din concluziile prezentate, că din hotărârea atacată și în special de la punctul 277 din aceasta nu reiese că Tribunalul a dedus din studiul II al Frontier Economics că exista o legătură directă între comerțul paralel și cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare.

137 Nu reiese de la punctul 277 din hotărârea atacată nici că Tribunalul a denaturat decizia în litigiu atunci când a considerat că nu fusese efectuată de către Comisie o examinare riguroasă a argumentelor de fapt și a elementelor de probă prezentate de GSK.

138 Astfel cum s-a constatat deja, la punctul 130 din prezenta hotărâre, Tribunalul și-a exercitat controlul cu scopul de a determina dacă fusese săvârșită de Comisie o eroare vădită de apreciere și nu rezultă că a fost comisă vreo astfel de eroare de drept la exercitarea acestui control.

139 Prin urmare, motivele EAEPC întemeiate pe erori de interpretare trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la motivele Comisiei și Aseprofar întemeiate pe o interpretare greșită a nivelului de control judiciar aplicabil

140 Comisia își împarte motivul în două aspecte, conținutul celui de al doilea fiind, în esență, similar conținutului unuia dintre motivele invocate de Aseprofar.

141 În ceea ce privește primul aspect al motivului Comisiei, aceasta susține că, prin hotărârea atacată, Tribunalul nu constată nicio insuficiență a motivării și nici vreo eroare vădită de apreciere, ci creează o nouă categorie de greșeală susceptibilă de control, și anume „lipsa unei examinări serioase”, care nu ar fi cunoscută în jurisprudența referitoare la controlul judiciar din cadrul articolului 81 alineatul (3) CE. Aceasta face trimitere la punctele 269, 277, 281, 286 și 313 din hotărârea atacată. În opinia sa, Curtea nu a aplicat niciodată motivul privind „lipsa unei examinări serioase”, iar Tribunalul nu a demonstrat existența unei erori vădite de apreciere. O sarcină a probei și un nivel probatoriu corect definite ar fi trebuit să determine Tribunalul să respingă acțiunea sau, cel puțin, să explice unde fusese comisă eroarea vădită de apreciere.

142 GSK răspunde că Tribunalul reproșează Comisiei că nu a apreciat deloc argumentele detaliate și serioase pe care le prezentase, ceea ce nu ar modifica natura controlului judiciar pe care trebuie să îl efectueze. Faptul că nu a „apreciat” aceste argumente ar intra în sfera controlului erorii vădite de apreciere.

143 În ceea ce privește al doilea aspect al motivului, Comisia susține, precum Aseprofar în cadrul motivului pe care îl invocă, că Tribunalul a depășit nivelul de control judiciar substituind aprecierea Comisiei cu propria apreciere economică, contrar a ceea ce a amintit la punctul 243 din hotărârea atacată. Comisia critică în special punctul 278 din hotărârea atacată, în care Tribunalul a statuat că aceasta „a făcut […] abstracție de argumentele prezentate de GSK potrivit cărora importanța beneficiilor sale trebuie nuanțată ținând seama de modalitatea în care sunt contabilizate”. O asemenea motivare ar fi atât de succintă încât ar fi imposibil să se înțeleagă la ce se referă Tribunalul.

144 Aseprofar adaugă că Tribunalul ar fi trebuit să controleze existența unei erori vădite de apreciere în loc să exprime o opinie diferită de cea a Comisiei și să înlocuiască aprecierea Comisiei cu aprecierea sa.

145 Pentru aceleași motive cu cele invocate în ceea ce privește primul aspect al motivului Comisiei, GSK contestă faptul că controlul efectuat de Tribunal a putut determina substituirea aprecierii Comisiei cu cea a Tribunalului.

146 Astfel cum s-a amintit deja la punctul 85 din prezenta hotărâre, instanțele comunitare exercită un control restrâns asupra aprecierilor economice complexe ale Comisiei. Instanțele menționate se limitează, în această privință, la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a acurateței situației de fapt, a lipsei unei erori vădite de apreciere și a abuzului de putere.

147 Or, în cadrul unui asemenea control, Tribunalul poate verifica dacă Comisia a motivat suficient decizia în litigiu (a se vedea în acest sens Hotărârea Remia și alții/Comisia, citată anterior, punctul 40, precum și Hotărârea din 28 mai 1998, Deere/Comisia, C-7/95 P, Rec., p. I-3111, punctele 28 și 29).

148 Așadar, Tribunalul a verificat în mod corect motivarea deciziei în litigiu în ceea ce privește argumentele de fapt și elementele de probă pertinente prezentate de GSK în susținerea cererii sale de exceptare.

149 În plus, trebuie să se arate că Tribunalul s-a limitat să constate că nu fuseseră luate în considerare de către Comisie toate argumentele de fapt și elementele de probă pertinente ale GSK și că nu a substituit motivele Comisiei cu propriile motive pentru a acorda exceptarea.

150 Prin urmare, motivul Comisiei, sub ambele aspecte, precum și motivul Aseprofar trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la motivele Comisiei și Aseprofar întemeiate pe o motivare insuficientă

151 Comisia susține că motivarea de la punctul 263 din hotărârea atacată ar fi insuficientă. Acest punct are următorul cuprins:

„Trebuie arătat că argumentele de fapt ale GSK și elementele de probă prezentate în susținerea acestora par pertinente, fiabile și credibile, având în vedere conținutul lor […] care este confirmat, în ceea ce privește mai multe puncte importante, de documente ce emană de la Comisie."

152 Comisia precizează că punctele 255 și 256 din hotărârea atacată agravează insuficiența motivării și subliniază în această privință că, deși Tribunalul a statuat, în special la punctul 265, că „o parte [dintre] argumentele [GSK] și dintre analizele economice ce se regăsesc în elementele de probă prezentate în susținerea acestora, atestând astfel fiabilitatea și credibilitatea acestora" sunt confirmate de Comunicarea COM (1998) 588 final, nu ar fi posibil să se determine care dintre aceste elemente sunt efectiv confirmate.

153 Comisia adaugă că dosarul nu conține nicio probă prin care se urmărește să se demonstreze că GSK este împiedicată să își crească bugetul pentru cercetare și dezvoltare într-o proporție echivalentă beneficiului realizat, de altfel foarte modest, în urma comerțului paralel cu produsele sale.

154 În același sens, Aseprofar susține în special că Tribunalul nu a explicat motivele pentru care elementul central al raționamentului Comisiei era viciat, cu alte cuvinte că nu se demonstrase legătura de cauzalitate dintre comerțul paralel și inovație.

155 În această privință, nu rezultă că obligația de motivare ce revine Tribunalului în temeiul articolului 36 și al articolului 53 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție (a se vedea Hotărârea din 2 aprilie 2009, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia, C-431/07 P, Rep., p. I-2665, punctul 42) a fost încălcată în speță.

156 Astfel, trebuie să se sublinieze că, la punctele 255-259 din hotărârea atacată, Tribunalul a reluat diferitele argumente de fapt și elemente de probă prezentate de GSK. La punctul 261 din aceeași hotărâre, acesta a apreciat că Comisia examinase în principal, în decizia în litigiu, dacă se demonstrase că comerțul paralel genera o pierdere de eficiență, fără a considera necesar să examineze dacă era de asemenea demonstrat că articolul 4 din acord genera, în ceea ce îl privește, o creștere în eficiență.

157 Tribunalul a adăugat la punctul 262 din hotărârea atacată că, având în vedere pertinența argumentelor de fapt și a elementelor de probă ale GSK, examinarea Comisiei nu putea fi considerată suficientă pentru a susține concluziile acesteia.

158 În continuarea acestei considerații, Tribunalul a efectuat, astfel cum s-a indicat deja la punctul 128 din prezenta hotărâre, o analiză a pertinenței elementelor de fapt și a elementelor de probă ale GSK, precum și o analiză a pierderii de eficiență asociate cu comerțul paralel, a amplorii acestei pierderi de eficiență, a creșterii în eficiență corespunzătoare articolului 4 din acord și a comparării acestor diferite aspecte.

159 Prin urmare, motivele Comisiei și Aseprofar invocate în această privință trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la motivele Comisiei și Aseprofar referitoare la celelalte condiții de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE

160 Comisia critică punctul 309 din hotărârea atacată și consideră că aceasta nu conține nicio motivare privind condiția referitoare la „caracterul indispensabil" al restrângerii.

161 Pe de altă parte, Aseprofar susține că Tribunalul a săvârșit o eroare vădită la punctele 235-240 din hotărârea atacată, în cuprinsul cărora a declarat că examinarea Comisiei se concentrase pe prima condiție de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE. Tribunalul nu ar fi apreciat dacă era întemeiată analiza efectuată de Comisie cu privire la argumentele potrivit cărora o parte substanțială din creșterea în eficiență s-ar repercuta asupra consumatorilor, care ar putea obține astfel avantaje. De asemenea, Tribunalul ar fi trebuit să examineze dacă fusese săvârșită de Comisie o eroare vădită atunci când concluzionase că GSK nu demonstrase că restrângerea acesteia era indispensabilă pentru inovație. În plus, contrar celor statuate de Tribunal la punctul 315 din hotărârea atacată, Comisia nu ar fi fost obligată să respingă argumentele care nu au fost prezentate de GSK în ceea ce privește condiția referitoare la lipsa unei restrângeri substanțiale a concurenței.

162 GSK răspunde că obiectul controlului judiciar nu este de a decide dacă Comisia ar fi trebuit să acorde o exceptare. În temeiul Regulamentului nr. 17, numai Comisia ar fi competentă să efectueze această apreciere, ceea ce ar explica faptul că Tribunalul a legat analiza de condițiilor a doua-a patra de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE de rezultatul analizei primei condiții. Tribunalul ar fi concluzionat în mod corect la punctul 309 din hotărârea atacată că „din [decizia în litigiu] și din dezbateri reiese că concluziile sumare la care a ajuns Comisia în legătură cu existența unei repercusiuni asupra utilizatorului, cu caracterul indispensabil al articolului 4 [din acord] și cu lipsa eliminării concurenței se întemeiază pe concluzia referitoare la existența unei creșteri în eficiență" și, la punctul 310 din hotărârea menționată, că „în măsura în care această din urmă [concluzie] este viciată de nelegalitate, prin faptul că privește existența unei contribuții la promovarea progresului tehnic, aceste concluzii sunt invalide prin natura lor".

163 În primul rând, nu este de competența Tribunalului să substituie aprecierea emitentului deciziei a cărei legalitate i se cere să o controleze cu propria apreciere economică. Astfel, precum s-a amintit la punctul 85 din prezenta hotărâre, instanțele comunitare exercită asupra aprecierilor economice complexe efectuate de Comisie un control restrâns, care se limitează la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, precum și a acurateței situației de fapt, a lipsei unei erori vădite de apreciere a situației de fapt și a abuzului de putere.

164 În cadrul unui astfel de control, în cazul în care Comisia nu a furnizat motive privind una dintre condițiile prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, Tribunalul examinează caracterul suficient sau insuficient al motivării din decizia Comisiei referitoare la această condiție.

165 Este exact ceea ce a făcut Tribunalul la punctul 309 din hotărârea atacată.

166 În al doilea rând, trebuie să se constate că Tribunalul nu a denaturat conținutul punctului 187 din motivele deciziei în litigiu atunci când a constatat că concluziile Comisiei, care considerase că articolul 4 nu era indispensabil, erau insuficiente, întrucât erau întemeiate pe constatarea că această dispoziție nu genera vreun avantaj obiectiv semnificativ.

167 Prin urmare, motivele Comisiei și Aseprofar invocate în această privință trebuie respinse ca nefondate.

168 Din toate considerațiile de mai sus rezultă că recursurile formulate de GSK, de EAEPC, de Aseprofar și de Comisie trebuie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

169 Articolul 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Curții prevede că, atunci când recursul nu este fondat sau când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din regulamentul menționat, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Cu toate acestea, alineatul (3) primul paragraf din această dispoziție prevede că, pentru motive excepționale sau în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată. De asemenea, alineatul (4) primul paragraf din aceeași dispoziție prevede că statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.

170 În speță, întrucât GSK, EAEPC, Aseprofar și Comisia au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora să suporte propriile cheltuieli de judecată aferente procedurilor la care au participat și trebuie să se decidă că Republica Polonă suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

1) **Respinge recursurile formulate de GlaxoSmithKline Services Unlimited, fostă Glaxo Wellcome plc, de Comisia Comunităților Europene, de European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC) și de Asociación de exportadores españoles de productos farmacéuticos (Aseprofar).**

2) **Fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată aferente procedurilor la care a participat.**

3) Republica Polonă suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături